

Citat hämtade från Naturvårdsverkets rapport 5686:

Rapporten kan läsas/hämtas i sin helhet:

www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5686-7.pdf

Åtgärdsprogram för alkonblåvinge och klockgentiana 2007–2011

Åtgärdsprogrammet för bevarande av arterna alkonblåvinge och klockgentiana (*Maculinea alcon* och *Gentiana pneumonanthe*) har på Naturvårdsverkets uppdrag upprättats av Thomas Appelqvist och Ola Bengtsson, Pro Natura.

Programmet presenterar Naturvårdsverkets syn på vilka åtgärder som behöver genomföras för arterna.

Åtgärdsprogrammet innehåller en kortfattad kunskapsöversikt och presentation av åtgärder som behövs för att förbättra arternas bevarandestatus i Sverige under 2007-2011.

Åtgärderna samordnas mellan olika intressenter, varigenom kunskapen om och förståelsen för arten eller biotopen ökar.

Förankringen av åtgärderna har skett genom samråd och en bred remissprocess där statliga myndigheter, kommuner, experter och intresseorganisationer haft möjlighet att bidra till utformningen av programmet.

Det här åtgärdsprogrammet är ett led i att förbättra bevarandearbetet och utöka kunskapen om alkonblåvinge och klockgentiana.

Det är Naturvårdsverkets förhoppning att programmet kommer att stimulera till engagemang och konkreta åtgärder på regional och lokal nivå, så att arterna så småningom kan få en gynnsam bevarandestatus.

Naturvårdsverket tackar alla de som har bidragit med synpunkter vid framtagandet av åtgärdsprogrammet och de som kommer att bidra till genomförandet av detsamma.

Stockholm i maj 2007

Björn Risinger

Direktör, Naturresursavdelningen

Sammanfattning

Följande åtgärdsprogram gäller för alkonblåvinge *Maculinea alcon* och klockgentiana *Gentiana pneumonanthe*.

Båda arterna är uppförda på den nationella rödlistan och där placerade i kategori VU.

Alkonblåvingen lever främst på fukthedar, i mosskanter och i andra liknande miljöer. Dess larver utvecklas under sin tidigaste fas på klockgentiana.

Större delen av larvutvecklingen försiggår därefter i bon av rödmyror, i Sverige troligen *Myrmica rubra*.

Fjärilens larver avsöndrar myrferomoner som får myrorna att mata och vårda dem som om de vore myrlarver.

Alkonblåvingens utbredningsområde sträcker sig från norra Spanien och Italien, genom Europa upp till sydvästra Sverige. Arten förekommer även i centrala Asien.

Även klockgentianan förekommer på fukthedar och i mosskanter, men trivs dessutom på magra fuktängar och översvämningsmarker längs sjö- och åstränder. Vanliga följeväxter är blåtåtel, klockjung och pors.

Klockgentianan behöver hävd eller andra typer av störning, exempelvis översvämning, för att inte bli

utkonkurrerad av mer högvuxen vegetation.

För att fröna ska gro behövs störningar som skapar jordblottor eller liknande. Klockgentianan är en relativt långlivad art och kan finnas kvar länge på en lokal även då den inte längre kan föröka sig.

Klockgentianan förekommer i samma områden som alkonblåvingen men har ett större utbredningsområde och förekommer dessutom något längre norr- och österut i Europa.

Båda arterna har gått tillbaka i sen tid. Kända orsaker till tillbakagången är igenväxning av ljunghedsmarker och brandfält samt i viss mån även exploatering av lokaler. Troliga orsaker är dessutom minskad aktivitet på militära övningsfält, felaktig eller upphörd hävd, och ändrade vattenståndsregimer längs sjöar och vattendrag så att störning genom översvämning minskat.

Den stora arealminskningen har lett till att båda arternas livsmiljöer fragmenterats.

Idag förekommer de ofta i små populationer långt ifrån varandra och möjligheterna till genutbyte mellan populationer är små.

I Västergötland har den ett dussintal kända lokaler i ett stråk mellan Göteborg och Herrljunga, och i Bohuslän finns tre kustnära lokaler i Kungälv och Göteborgs kommuner.

Klockgentianan är mer utbredd. Den förekommer huvudsakligen i de nederbördsrika delarna av sydvästra Sverige. Flest lokaler finns i Skåne, Halland, västra Småland, södra Bohuslän och Västergötland men mindre förekomster finns även i Dalsland, Värmland och Blekinge.

Åtgärdsprogrammet föreslår bland annat att man bör:

- Inventera varje trakt (se kartbilagorna) med avseende på klockgentiana och alkonblåvinge.
- Säkerställa att minst femtio områden med stora populationer (mer än 1000 individer) av klockgentiana har ett långsiktigt skydd senast år 2008.
- Förtäta förekomsterna av alkonblåvinge inom några av de trakter som är individrikast idag (d v s Ringenäsområdet, **Ale-Vättlefjäll-Risveden**; Delsjön-Maderna-Högaråsmossen och Överön-Björlanda). så att minst 15-20 goda lokaler finns i ett tätt nätverk i varje trakt.
- Utöka arealen med lämpliga livsmiljöer på de bästa lokalerna enligt särskilt framtagna planer.
- Förändra skötseln i många lokaler så att arterna får möjlighet att öka sina populationer.
- Dokumentera utförda skötselåtgärder.
- Konstruera uppföljningsprogram.
- Inrätta områdesskydd på vissa lokaler

I samband med utförandet av naturvårdsåtgärderna bör man utreda om de föreslagna åtgärderna kan påverka andra ovanliga arter negativt, och i samband med att de olika åtgärderna utförs behöver man också dokumentera vilka andra arter/artgrupper som missgynnas/gynnas av dem.

Den totala kostnaden för de föreslagna åtgärderna är ca 1,6 miljoner kronor under programperioden.

Kända orsaker till tillbakagången i Sverige

Den kraftiga nedgången av alkonblåvinge och klockgentiana beror sannolikt på flera olika orsaker men betydelsen av de enskilda faktorerna är delvis okänd. Nedan följer hot och möjliga hot mot alkonblåvinge och klockgentiana.

EXPLOATERING

Den viktigaste kända orsaken till alkonblåvingens tillbakagång runt Göteborg har varit exploatering av artens livsmiljö.

Mellan Kviberg och Utbynäs förekom alkonblåvingen rikligt under 1950-talet, men denna lokal har numera försvunnit genom total utdikning och markexploatering. Lokalen vid Högsbo exploaterades genom tillkomsten av Högsbo industriområde på 1960-talet. Lokalen vid Haketjärn upptäcktes 1967. Detta var sedan under ett antal år den enda kända lokalen för arten i Göteborgsområdet, men den förstördes delvis genom tippning av fyllnadsmassor i början av 1970-talet.

Även vid Ruddalen intill Västra Frölunda fanns tidigare en liten population, men den försvann 1985

genom att ett motionsspår anlades genom området.

FRAGMENTERING AV ARTERNAS LIVSMILJÖER

Dagens utbredningsmönster för alkonblåvinge karakteriseras av några (4) grupper av lokaler som ofta ligger långt från varandra. Dessutom finns isolerade enskilda lokaler. Risken för att lokala försvinnanden inte kan kompenseras med en naturlig (åter-)kolonisering är mycket stor. En sådan utveckling bör motverkas genom att samtliga kvarvarande områden för föreslagna åtgärder (se karta 3) bevaras och att antalet lämpliga lokaler ökas i de fyra största trakterna.

SLUTSATSER

De flesta lokalerna med både klockgentiana och alkonblåvinge har ett förflutet som utmarksbeten.

Alla lokalerna ligger dessutom inom eller i närheten av områden som varit ljunghed i relativt sen tid (slutet av 1800-talet).

Skyddsstatus i lagar och konventioner

Både alkonblåvinge och klockgentiana är upptagna på den svenska rödlistan och där placerade i kategori VU, sårbara. Alkonblåvingen är dessutom upptagen på IUCN:s globala rödlista men där placerad i kategori LR/nt, missgynnad.

Klockgentianan är fridlyst i hela landet. Ingen av arterna är förtecknad i EU: s art- eller habitatdirektiv.

VISIONER OCH MÅL

Åtgärdsprogrammet syftar till att ge alkonblåvinge och klockgentiana gynnsam bevarandestatus i Sverige.

Vision

Visionen är att arterna ska ha gynnsam bevarandestatus. För att möjliggöra detta krävs, åtminstone för alkonblåvingen, att dess utbredningsområde inte är höggradigt fragmenterat. Det betyder att ett antal förekomster behöver ligga tillräckligt tätt för att fjärilen ska kunna röra sig mellan dem, och att lokala försvinnanden kan uppvägas av naturliga återkolonisationer. Avståndet mellan lokalerna inom en sådan grupp av lokaler bör för alkonblåvinge inte överstiga 2 kilometer. Dessutom behöver utbredningsområdet för, och populationerna av, alkonblåvinge öka.

Klockgentianans utbredningsområde behöver vara stabilt eller ökande och inom varje trakt (se karta 4) där den förekommer bör det finnas lokaler i många olika miljöer, såväl på sjöstränder och åstränder där vattenregimer står för den huvudsakliga störningen, som på slåttermarker, ljunghedar och betesmarker. Populationerna med klockgentiana behöver också öka eller åtminstone vara stabila.

För att alkonblåvingen skall ha en gynnsam bevarandestatus måste det finnas reproducerande populationer som är tillräckligt stora för att överleva på lång sikt inom de nu besatta områden där den finns idag (Karta 3). Inom varje sådan trakt bedöms att en population bör bestå av minst 5000 individer fördelat på 15-20 lokaler som alla ligger inom spridningsavstånd från varandra.

Klockgentianan bedöms som mer lättspredd och därmed kan man betrakta alla lokaler i sydvästra Sverige som tillhörande en och samma population. Antalet lokaler inom detta område ska dock vara på minst nuvarande nivå (2006).

SLUTSATSER

Klockgentianan har för närvarande många lokaler, och så stor sammanlagd populationsstorlek i Sverige att naturvårdsarbetet i första hand bör inriktas mot att skydda och vårda de befintliga förekomsterna.

För alkonblåvingen ser framtiden dystert ut utanför de tre största trakterna i Göteborgsområdet och i Ringenäsområdet i Halland. I en del av de övriga avgränsade trakterna finns inte så många lokaler eller så stora arealer med lämpliga biotoper i omgivningarna att det går att tillskapa 15-20 lokaler inom artens spridningsavstånd. Även om utsikten att lyckas är liten bör man dock fortsätta att bedriva artinriktade naturvårdsinsatser i alla recenta trakter. Alkonblåvingens utbredningsområde och antal populationer behöver därför öka. I de trakter som har för liten areal lämpligt habitat eller för få lokaler krävs ett långsiktigt restaureringsarbete som åtminstone har vissa utsikter att lyckas.

Överlevnaden, för båda arterna, kan säkras genom att förekomsten av lämpliga miljöer ökas genom restaurering och nyskapande, ökad hänsyn tas i skogsbruket, samt att naturvårdsbränning sker på lämpliga platser.

Kortsiktigt mål

Alkonblåvinge

Populationsstorlekarna och antalet lokaler för alkonblåvingen har ökat i trakterna Ringenäsområdet, Ale-Vättlefjäll-Risveden; Delsjön-Maderna- Högaråsmossen samt Överön-Björlanda med minst tre lokaler och 500 individer per trakt senast år 2008 – jämfört med inventeringar under 2006.

Alla lokaler för alkonblåvinge har ökat i storlek/areal , eller, i de fall som detta inte är möjligt, fått en bättre habitatkvalitet och hyser minst 1 hektar med lämpliga miljöer senast 2008. En lokal i detta sammanhang är en väl sammanhållen grupp av individer åtskilda från andra med minst 500 m.

Planer för utökning av artens livsmiljöer har tagits fram för varje trakt senast 2007.

Klockgentiana

Via samordnade inventeringar finns kunskap om klockgentianans populationsstorlek på alla svenska lokaler senast år 2007.

Minst 50 lokaler i Halland/Småland/Skåne med vardera minst 1000 individer inom den föreslagna trakten (se karta 4) är säkerställda genom områdesskydd eller har valts ut för uppföljning senast 2007.

Långsiktigt mål

Alkonblåvinge

I ett längre tidsperspektiv (ca år 2020) har alkonblåvingen etablerat sig och har stadigvarande populationer på minst 15 olika lokaler inom de större trakterna Risveden, Maderna-Högaråsmossen, Björlanda och Ringenäsområdet.

Områdesskydd

NATURRESERVAT

Alkonblåvingen har relativt få lokaler som ligger i naturreservat. I Västra Götalands län är fem aktuella lokaler belägna i reservat. Reservaten är **Nordre älvs estuarium** (1 lokal), **Delsjön/Knipeflågsbergen** (en lokal) och **Vättlefjäll** (två lokaler) i Göteborgs respektive Partille kommun samt **Tånga** (en lokal).

Beskrivning av behov av åtgärder

Generella åtgärder

Alla kända lokaler med avseende på klockgentiana och alkonblåvinge bör inventeras. Möjligheter till och behov av restaurering och skapande av lämpliga miljöer noteras.

Utförda skötselåtgärder och erfarenheter bör dokumenteras och kommuniceras mellan de olika berörda länsstyrelserna. Vid denna dokumentation undersöks även vilka andra arter som gynnas/missgynnas av de olika skötselåtgärderna.

Ett uppföljningsprogram bör tas fram.

Informationsmaterial om arterna och deras skötselproblematik bör tas fram i syfte att öka acceptansen för de ibland ganska drastiska skötselåtgärderna

Berörda markägare och brukare bör kontaktas för att diskutera åtgärder och bevarandemöjligheter för arterna.

Åtgärder

Åtgärder för alkonblåvinge

Förekomsterna bör förtätas så att minst 15-20 goda lokaler inom de fyra största trakterna (Ale-Vättlefjäll-Risveden, Delsjön-Maderna-Högaråsmossen, Överön-Björlanda och Ringenäsområdet vid Hallandskusten) finns och har ett adekvat skydd. De enskilda lokalerna bör bindas ihop i "stråk" där detta är möjligt så att (helst) inga lokaler är mer isolerade än 2 km.

Alla lokaler med alkonblåvinge bör få ett områdesskydd med en artinriktad skötsel.

En plan för minskning av fragmenteringen och utökning av livsmiljön inom varje trakt, med arealmål för nyskapande av livsmiljö för varje lokal bör tas fram. Dessa planer samordnas med andra åtgärdsprogram som exempelvis det om västsvenska ljunghedar.

På de lokaler där det är möjligt utökas arealen så att vissa landskapsavsnitt inom en radie av 500 m har minst 15- 20% med lämpligt habitat, eller så att det sammanlagt finns minst 9 ha med lämpliga miljöer i alla trakter .

Lämplig skötsel bör säkerställas inom varje trakt. Denna skötsel måste till stora delar inkludera ljunghedarbränning eller andra ganska omfattande störningar så att reproduktionen av klockgentiana möjliggörs. Störningarna får dock inte vara av sådan art att myrornas förutsättningar försämras.

Åtgärder för klockgentiana

Genom riktade skötselåtgärder bör man se till att klockgentianan förblir bofast i samtliga de län där den förekommer idag, och att antalet lokaler i Blekinge och Värmland inte minskar.

Inventering och uppföljning

Nedan följer en lista över hur olika åtgärder och befintliga naturvårdsinstrument kan användas i åtgärdsprogrammet för alkonblåvinge och klockgentiana.

Ansvarig aktör är markerad med fetstil.

Samtliga förekomster av klockgentiana och alkonblåvinge bör inventeras och koordinatsättas i rikets nät av **länsstyrelsen** i respektive län.

Populationsuppskattningar av alkonblåvingen bör utföras varje år inom alla aktuella lokaler, genom att räkning av ägg/äggbesatta stänglar utförs av **länsstyrelsen** i respektive län.

Populationsuppskattningar av klockgentiana bör utföras med regelbundna mellanrum inom speciellt utpekade områden för denna art (se karta 4). Utförs av **länsstyrelsen** i respektive län

Erhållna inventeringsresultat av populationsuppskattningarna inrapporteras till ArtDatabanken av **länsstyrelsen** i respektive län.

Metoden för inventering av alkonblåvingeägg inom nuvarande uppföljningsprogram i Västra Götalands och Hallands län bör justeras något, så att en siffra på totalt antal ägg inom respektive lokal går att få fram. Vid de inventeringar som gjorts har endast andelen stänglar med ägg noterats men däremot inte någon uppskattning av hur många ägg som finns totalt på en lokal. Detta kan ske

genom att man exempelvis räknar äggen på var femte stängel på små lokaler och var tionde eller tjugonde på större lokaler. Lokalerna för alkonblåvinge i Skåne bör inventeras med samma metod. **Länsstyrelsen** i respektive län ansvarar.

Eftersök i utvalda områden som bedöms vara potentiella lokaler för alkonblåvinge bör också utföras, dels för att fånga in okända lokaler med alkonblåvinge, men också för att få kunskap om eventuella lokaler med klockgentiana dit arten kan introduceras i framtiden. **Länsstyrelsen** i respektive län ansvarar.

En noggrann dokumentation bör göras av vilka skötselinsatser som görs var. Det är av stor betydelse att effekterna av utförda åtgärds-, skötsel- och restaureringsarbeten fortlöpande följs upp och analyseras i samband med att ytterligare åtgärder planeras. Speciella uppföljningsprogram bör upprättas för varje trakt och typ av stödåtgärd. **Länsstyrelsen** i respektive län ansvarar.

Dokumentationen bör samordnas mellan de olika länen.

Råd om hantering av lokalkunskap

Information om alkonblåvinge och klockgentiana behöver inte omgärdas av särskilda sekretessbestämmelser. Det bedöms däremot som mycket viktigt att berörda markägare aktivt ges information om förekomster av såväl klockgentiana som alkonblåvinge.

Information

En folder (eller flera) om alkonblåvinge/klockgentiana bör utarbetas för att underlätta informationsarbetet. Informationsmaterial där nyttan med de ofta ganska drastiska skötselåtgärderna förklaras ska kunna presenteras för markägare, allmänhet och andra berörda.

Alla berörda (enligt kortsiktiga och långsiktiga mål ovan) markägare och arrendatorer bör besökas av representanter för länsstyrelse och/eller kommun.

Information bör ges om existerande värden, hur de bäst bevaras, samt vilken hänsyn som behöver tas till alkonblåvinge och klockgentiana. Denna informationssatsning genomförs under år 2007-2008.

Samtliga berörda kommuner skall förse med uppgifter om lokaler med förekomster av dessa arter. Uppgifterna skall överlämnas till naturvårdsansvarig instans i respektive kommun. Genomförs genom **länsstyrelsen** i berört läns försorg, senast 2007.

Säkerställande av oskyddade områden

I alla områden med alkonblåvinge bör skötseln säkerställas, detta kan exempelvis ske genom att områdena får ett långsiktigt skydd genom reservatsbildning, genom upprättande av långsiktiga skötselavtal eller genom beslut om biotopskydd.

Vid översyn av befintliga reservat skall arterna beaktas och möjligheter till utvidgningar för att inkludera kända alkonblåvingelokaler – eller nya potentiella lokaler - övervägas. Ett annat alternativ är att säkerställa skötseln genom avtal med markägaren.

Minst femtio områden med stora populationer (mer än 1000 individer) av klockgentiana bör ha en skyddsform och en skötsel som garanterar klockgentianan en gynnsam bevarandestatus.

Skapande av lämpliga livsmiljöer utanför områdesskyddade områden

SKOGSMARKER

De markägare som har brandfält eller igenväxande ljunghedar med förekomst av klockgentiana eller alkonblåvinge på sina fastigheter bör kontaktas och informeras om detta. Omställning till skog i anslutning till brandfält med förekomst av arterna missgynnar arterna liksom eventuella redan gjorda skogsplanteringar.

Någon form av avtal bör slutas med markägarna för att säkerställa att markerna fortsätter att hållas

öppna och att de eventuellt bränns med regelbundna intervall.

Brandfält i fuktig skogsmark är en miljö som kan ges biotopskydd enligt miljöbalken efter avgränsning och beslut av Skogsstyrelsen.

Finansieringshjälp för åtgärder

Markägare kan idag få miljöersättning inom miljö- och landsbygdsprogrammet för skötsel av betesmarker eller slätterängar. För närvarande (2007) uppgår ersättningen maximalt till 3.700 kr / hektar / år för betesmarker respektive maximalt 10.000 kr / hektar / år för lieslätter och efterbete.

Ersättning för skötsel och restaureringsåtgärder kan finansieras via skötselanslaget för de lokaler som ligger inom skyddade områden, naturreservat eller Natura 2000 områden.

Rådgivning och information till markägare och brukare av de områden som hävdas genom slätter eller bete bör kunna ske som en del i den kompetensutvecklingsverksamhet som bedrivs inom landsbygdsprogrammet.

Behov av ny kunskap

Eftersökning av nya lokaler

Det kan mycket väl visa sig att det finns fler lokaler för alkonblåvinge i anslutning till de befintliga, framför allt i höjdområdena öster och norr om Göteborg. Därför bör riktade inventeringar ske i dessa områden.

Genomförande, förslag på områdesvisa åtgärder

Alkonblåvinge

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Ale-Vättlefjäll-Risveden området

Utvidgningar av Naturreservatet Vättlefjäll i Ale och Lerums kommuner bör fortgå så som det föreslås i den nyligen utförda inventeringen (GF 2003).

Området är också medtaget i utredningen om Göteborgstraktens tätortsnära natur (Länsstyrelsen Västra Götaland 2003).

Aktuella naturvårdsåtgärder är slyröjning, ljunghedbränning och naturvårdsbränning i skog.

Åtgärdsprogrammets effekter på olika naturtyper

Ljunghedslandskapet i sydvästra Sverige hade sin största utbredning under senare delen av 1800-talet. Stora områden med ljunghed fanns bland annat i Västergötland, framför allt inom de s.k. Svältorna i Vårgårda–Herrljungatrakten samt på Vättlefjäll och Alefjäll (Schager 1909). Dessa hedar var byarnas utmarksbeten och de brändes regelbundet för att på så sätt föryngra ljungheden och öka gräsinlaget. De nutida förekomsterna av alkonblåvingen ligger i stora drag inom de områden som för hundra år sedan upptogs av ljunghed, och det är slående att alkonblåvingens utbredning har en kil in i landet just i riktning mot Svältorna som var Sveriges kanske största sammanhängande hedområde.

De kvarvarande ljunghedsresterna i sydvästra Sverige har en mycket artrik och intressant evertebratfauna med många rödlistade och på andra sätt skyddsvärda arter. Ljunghedarnas insektsfauna bör inventeras, då det har visat sig att de entomologiska värdena ofta överensstämmer dåligt med de botaniska på dessa marker. Även botaniskt sett artfattiga och triviala ljunghedar kan ha mycket intressant och rikt insektsliv. I de fall en naturvärdesbedömning för markerna har skett med vedertagna naturvårdsmetoder är den därför undermålig.

Alkonblåvingen och klockgentiana förekommer sällsynt på fukthedar, i mosskanter och i andra liknande miljöer i sydvästra Sverige.

Klockgentianan behöver hävd eller andra typer av störning, exempelvis översvämning, för att inte bli utkonkurrerad av mer högvuxen vegetation. För att fröna ska gro behövs störningar som skapar markblottor som exponerar mineraljord och torv. Klockgentianan är en relativt långlivad art och kan finnas kvar länge på en lokal med redan etablerade individer även då den inte längre förökar sig.

Alkonblåvingens larver utvecklas under sin tidigaste fas på klockgentiana.

Större delen av larvutvecklingen försiggår därefter i bon av rödmyror. Fjärilens larver avsondrar myrferomoner som får myrorna att mata och vårda dem som om de vore myrlarver.

Båda arterna har gått tillbaka i sen tid. Kända orsaker till tillbakagången är igenväxning av ljunghedsmarker och brandfält samt i viss mån även exploatering av lokaler. Troliga orsaker är dessutom minskad aktivitet på militära övningsfält, felaktig eller upphörd hävd, och ändrade vattenståndsregimer längs sjöar och vattendrag så att störning genom översvämning minskat. Den stora arealminskningen har lett till att båda arternas livsmiljöer fragmenterats. Idag förekommer de ofta i små populationer långt ifrån varandra och möjligheterna till genutbyte mellan populationer är små.

Åtgärdsprogrammet föreslår bl a att arterna inventeras och att en större andel lokaler där de förekommer sköts så att arterna får möjlighet att öka sina populationer. Dessutom föreslås att arealen med lämpliga livsmiljöer utökas på de bästa lokalerna enligt särskilt framtagna planer.

Detta åtgärdsprogram vänder sig främst till naturvårdande enheter på länsstyrelserna i berörda län.

Det är även viktigt att programmet används för att informera markägare, kommuner och andra berörda aktörer om arterna.